

Слабкий Г.О., Рожкова М.Г.

ЗАКОНОДАВЧЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ ЗА ЧАСИ ЇЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ

Ужгородський національний університет

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Мета: дослідити та проаналізувати рівень законодавчого забезпечення розвитку охорони здоров'я України за часи її незалежності.

Матеріали та методи. *Матеріали дослідження:* Закони України, які забезпечують розвиток системи охорони здоров'я, що були прийняті за роки незалежності держави. *Методи дослідження:* бібліосемантичний, контент-аналізу, структурно-логічного аналізу.

Результати. В Україні прийняті Закони прямої та непрямой дії виконання яких має забезпечувати створення умов для збереження та зміцнення здоров'я населення та отримання ним необхідної доступної та якісної медичної допомоги із інтеграцією системи охорони здоров'я в загальноєвропейський простір.

Висновки. Враховуючи значні негативні медико-демографічні наслідки війни проти російської агресії необхідно стратегічні шляхи їх подолання визначити на законодавчому рівні.

Ключові слова: Україна, час незалежності, охорона здоров'я, розвиток, закони.

Slabkiy H.O., Rozhkova M.G.

LEGISLATIVE SUPPORT FOR THE DEVELOPMENT OF HEALTH CARE OF THE POPULATION OF UKRAINE DURING ITS INDEPENDENCE

Uzhhorod National University

Kyiv National University named after Taras Shevchenko

Aim: to study and analyze the level of legislative support for the development of health care in Ukraine since its independence.

Materials and methods. *Research materials:* Laws of Ukraine that ensure the development of the health care system, which were adopted during the years of state independence. *Research methods:* bibliosemantic, of content analysis, of structural-and-logical analysis.

Results. The laws of direct and indirect action have been adopted in Ukraine, the implementation of which should ensure the creation of conditions for preserving and strengthening the health of the population and obtaining the necessary affordable and

high-quality medical care with the integration of the health care system into the European space.

Conclusions. Taking into account the significant negative medical and demographic consequences of the war against Russian aggression, it is necessary to determine strategic ways to overcome them at the legislative level.

Key words: Ukraine, years of independence, health care, development, laws.

Вступ. Головною метою діяльності системи охорони здоров'я України є збереження та зміцнення здоров'я населення шляхом створення умов для профілактики захворювань, забезпечення населення доступною та якісною первинною та спеціалізованою медичною допомогою, надання послуг реабілітаційного характеру [1-3]. Крім того в законодавчому полі важливою задачею є інтеграції системи охорони здоров'я країни в Європейський медичний простір [4].

Мета: дослідити та проаналізувати рівень законодавчого забезпечення розвитку охорони здоров'я України за часи її незалежності.

Матеріали та методи. *Матеріали дослідження:* Закони України, які забезпечують розвиток системи охорони здоров'я, що були прийняті за роки незалежності держави. *Методи дослідження:* бібліосемантичний, контент-аналізу, структурно-логічного аналізу.

Результати.

Основним Законом України є її Конституція [5]. Згідно статті 49 Конституції: кожен має право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування; охорона здоров'я забезпечується державним фінансуванням відповідних соціально-економічних, медико-санітарних і оздоровчо-профілактичних програм; держава створює умови для ефективного і доступного для всіх громадян медичного обслуговування. У державних і комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога надається безоплатно; існуюча мережа таких закладів не може бути скорочена. Держава сприяє розвитку лікувальних закладів усіх форм власності (тлумачення згідно з Рішенням Конституційного Суду України від 29.05.2002 р. N 10-рп/2002); держава дбає про

розвиток фізичної культури і спорту, забезпечує санітарно-епідемічне благополуччя.

Таким чином Конституцією України визначено право кожного її жителя на здоров'я та ефективне і доступне медичне обслуговування.

Основним Законом України, який безпосередньо визначає правові, організаційні, економічні та соціальні засади охорони здоров'я в Україні, регулює суспільні відносини у цій сфері з метою забезпечення гармонійного розвитку фізичних і духовних сил, високої працездатності і довголітнього активного життя громадян, усунення факторів, що шкідливо впливають на їх здоров'я, попередження і зниження захворюваності, інвалідності та смертності, поліпшення спадковості є Основи законодавства України про охорону здоров'я [6]. Даним Законом України визначено, що кожна людина має природне невід'ємне і непорушне право на охорону здоров'я. Суспільство і держава відповідальні перед сучасним і майбутніми поколіннями за рівень здоров'я і збереження генофонду народу України, забезпечують пріоритетність охорони здоров'я в діяльності держави, поліпшення умов праці, навчання, побуту і відпочинку населення, розв'язання екологічних проблем, вдосконалення медичної допомоги і запровадження здорового способу життя.

Закон складається із XIII розділів та 80 статей в яких на законодавчому рівні визначаються основні засади діяльності системи охорони здоров'я в Україні в тому числі такі як: права та обов'язки громадян у сфері охорони здоров'я, основи організації охорони здоров'я, забезпечення здорових і безпечних умов життя, медична допомога, забезпечення лікарськими і протезними засобами, охорона здоров'я матері та дитини, медико-санітарне забезпечення санаторно-курортної діяльності і відпочинку, медична експертиза, медична і фармацевтична діяльність, реабілітаційна допомога тощо.

За період його дії до вказаного закону внесено 67 змін та доповнень в тому числі 5 протягом 2022 року.

На розвиток окремих напрямків системи охорони здоров'я в подальшому було прийнято низку законів в тому числі наступні Закони України прямої дії:

- Про затвердження Загальнодержавної програми розвитку первинної медико-санітарної допомоги на засадах сімейної медицини до 2011 року [7],
- Про захист населення від інфекційних хвороб [8],
- Про внесення змін до Закону України "Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні" щодо приведення у відповідність із деякими законодавчими актами України [9],
- Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я [10]
- Про внесення змін до статті 39 Закону України "Про захист населення від інфекційних хвороб" щодо врегулювання питання соціального захисту постраждалих від коронавірусної хвороби (COVID-19) медичних працівників закладів охорони здоров'я всіх форм власності [11] та інші.

Необхідно зазначити, що окремі питання, які пов'язані із діяльністю охорони здоров'я унормовані в тому числі в наступних Законах України: Цивільний кодекс України [12], Податковий кодекс України [13], Кримінальний кодекс України [14], Про захист персональних даних [15], Про ліцензування певних видів господарської діяльності [16], Про місцеве самоурядування [17] та інші.

Першим Законом України яким було запроваджено проведення комплексної реформи системи охорони здоров'я в країні став Закон «Про порядок проведення реформування системи охорони здоров'я у Вінницькій, Дніпропетровській, Донецькій областях та місті Києві» [18]. Закон визначав організаційні та правові засади реформування системи охорони здоров'я у Вінницькій, Дніпропетровській, Донецькій областях та місті Києві.

Стаття 1 Закону вказувала на те, що метою реалізації у Вінницькій, Дніпропетровській, Донецькій областях та місті Києві пілотного проекту щодо реформування системи охорони здоров'я (пілотний проект) є впровадження та відпрацювання нових організаційно-правових та фінансово-економічних механізмів, що спрямовані на підвищення ефективності та доступності медичного обслуговування населення і для розвитку системи охорони здоров'я України.

В Законі вказувалося, що Пілотний проект щодо реформування системи охорони здоров'я передбачає проведення протягом 2011-2014 років структурно-організаційної та функціональної перебудови системи медичного обслуговування у пілотних регіонах, що дасть змогу: підвищити рівень медичного обслуговування населення, розширити можливості щодо його доступності та якості; впровадити нові підходи щодо організації роботи закладів охорони здоров'я в пілотних регіонах та їх фінансового забезпечення; підвищити ефективність використання бюджетних коштів, передбачених для фінансового забезпечення системи охорони здоров'я у пілотних регіонах.

При цьому реалізація пілотного проекту передбачала: створення на базі існуючої в пілотних регіонах мережі закладів охорони здоров'я структурованої за видами медичної допомоги системи медичного обслуговування шляхом відокремлення (або об'єднання) закладів охорони здоров'я, які задовольняють потреби населення у первинній, вторинній, третинній та екстреній медичній допомозі; організацію та забезпечення функціонування у пілотних регіонах центрів первинної медичної (медико-санітарної) допомоги для задоволення потреб населення у такій медичній допомозі; перепрофілювання закладів охорони здоров'я пілотних регіонів, що надають вторинну (спеціалізовану) медичну допомогу, з урахуванням інтенсивності її надання; організацію діяльності у пілотних регіонах госпітальних округів, які повинні забезпечити умови для надання населенню вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги; створення у пілотних регіонах центрів екстреної медичної допомоги для задоволення потреб населення в такій медичній допомозі; перерозподіл ресурсів між закладами охорони здоров'я пілотних регіонів, що надають первинну, вторинну (спеціалізовану), третинну (високоспеціалізовану) та екстрену медичну допомогу на території зазначених регіонів; розмежування видатків між місцевими бюджетами на охорону здоров'я за видами медичної допомоги; здійснення починаючи з 2012 року фінансового забезпечення закладів охорони здоров'я в пілотних регіонах за видами медичної допомоги відповідно до

договорів про медичне обслуговування населення згідно з вимогами цього Закону; запровадження починаючи з 2012 року системи індикаторів якості первинної, вторинної (спеціалізованої), третинної (високоспеціалізованої) та екстреної медичної допомоги, які враховуються під час оцінювання якості медичної допомоги відповідного виду; застосування елементів програмно-цільового методу у бюджетному процесі на рівні місцевих бюджетів у частині видатків на охорону здоров'я за відповідними видами медичної допомоги.

Законом було визначено, що учасниками пілотного проекту є заклади охорони здоров'я незалежно від виду і типу, які здійснюють медичне обслуговування на території пілотних регіонів згідно з вимогами цього Закону, а також центральний орган виконавчої влади у сфері охорони здоров'я, місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування пілотних регіонів. А також було визначено, що для цілей цього Закону комунальні заклади охорони здоров'я у пілотних регіонах відповідно до закону можуть бути реорганізовані у комунальні некомерційні підприємства або комунальні некомерційні установи, основною метою яких є здійснення медичного обслуговування населення без мети одержання прибутку. Такі заклади охорони здоров'я є неприбутковими організаціями.

Закон складався із 12 статей, які визначали наступне: мережа закладів охорони здоров'я пілотних регіонів; організація надання первинної медичної допомоги у пілотних регіонах; організація надання вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги та функціонування госпітальних округів у пілотних регіонах; організація надання третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги у пілотних регіонах; організація надання екстреної медичної допомоги у пілотних регіонах; організація фінансового забезпечення функціонування системи охорони здоров'я у пілотних регіонах під час реалізації пілотного проекту; договори про медичне обслуговування населення; штатний розпис закладів охорони здоров'я пілотних регіонів; оплата праці медичних працівників закладів охорони здоров'я пілотних регіонів; моніторинг реформування системи охорони.

Результати пілотного проекту з реформування галузі охорони здоров'я були обговорені на різних рівнях державного управління і вони стали підґрунтям для подальшого реформування системи охорони здоров'я в країні [19-21].

Вагомо змінило діяльність системи охорони здоров'я прийняття Закону України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» [22] та впровадження визначених ним норм в практику. Цей Закон визначає державні фінансові гарантії надання необхідних пацієнтам послуг з медичного обслуговування (медичних послуг) та лікарських засобів належної якості, реімбурсації лікарських засобів та медичних виробів (включаючи допоміжні засоби) за рахунок коштів Державного бюджету України за програмою медичних гарантій.

Закон складається із IV розділів та 13 статей і унормовує наступне: поняття державні фінансові гарантії надання медичних послуг та лікарських засобів та програма медичних гарантій; забезпечення реалізації програми медичних гарантій: основні принципи програми медичних гарантій, права та обов'язки пацієнтів у сфері державних фінансових гарантій, уповноважений орган, особливості договорів про медичне обслуговування населення за програмою медичних гарантій, порядок отримання медичних послуг, лікарських засобів та медичних виробів за програмою медичних гарантій, контроль та відповідальність за дотриманням законодавства про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення. Крім того законом введені нові термінологічні поняття в галузі охорони здоров'я.

На виконання вказаного закону було створено Національну службу здоров'я України [23], як центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державних фінансових гарантій медичного обслуговування населення за програмою державних гарантій медичного обслуговування населення та єдиного замовника медичних послуг та лікарських засобів за програмою медичних гарантій.

Значним кроком до розвитку в країні системи громадського здоров'я стало прийняття Закону України «Про систему громадського здоров'я» [24].

Закон визначає правові, організаційні, економічні та соціальні засади функціонування системи громадського здоров'я в Україні з метою зміцнення здоров'я населення, запобігання хворобам, покращення якості та збільшення тривалості життя, регулює суспільні відносини у сфері громадського здоров'я та санітарно-епідемічного благополуччя населення, визначає відповідні права і обов'язки державних органів та органів місцевого самоврядування, юридичних і фізичних осіб у цій сфері, встановлює правові та організаційні засади здійснення державного нагляду (контролю) у сферах господарської діяльності, які можуть становити ризик для санітарно-епідемічного благополуччя населення.

Він складається із IX розділів та 56 статей і унормовує такі питання як . державна політика та регулювання системи громадського здоров'я, епідеміологічний нагляд та готовність до реагування, захист здоров'я населення, збереження здоров'я і профілактика хвороб, державне регулювання та контроль у сфері захисту здоров'я та санітарно-епідеміологічного благополуччя населення, кадрове, наукове та фінансове забезпечення системи громадського здоров'я, відповідальність за порушення вимог санітарного законодавства тощо.

Звертаємо увагу на Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення надання медичної допомоги», який було прийнято в 2022 році [25].

Важливість закону полягає в тому, що інновації, які запроваджуються даним законом, безпосередньо впливають на організацію медичного обслуговування як населення всієї країни так і стосуються кожного громадянина безпосередньо. При цьому Закон передбачає безоплатне отримання громадянами у державних та комунальних закладах охорони здоров'я медичної допомоги таких видів: екстреної медичної допомоги; первинної медичної допомоги; спеціалізованої медичної допомоги та паліативної допомоги. Це значить, що в Україні спеціалізовану та високоспеціалізовану медичну допомогу замінено на один вид: спеціалізовану медичну допомогу.

Вказаний Закон України закріплює принцип формування спроможної мережі спеціалізованих закладів охорони здоров'я з формуванням госпітальних округів, які в свою чергу поділяються на госпітальні кластери. Законом

визначено, що порядок формування госпітальних округів та госпітальних кластерів розробляється та затверджується Кабінетом Міністрів України. При цьому визначено, що кожна область становить один госпітальний округ, а мережа закладів охорони здоров'я буде складатись з трьох типів лікарень:

- загальний заклад охорони здоров'я, який забезпечуватиме базові напрями стаціонарної медичної допомоги населенню територіальної громади або декількох громад де проживає від 40-80 тис. населення і має базовий перелік медичних послуг: терапія, гінекологія, травматологія, консультативна поліклініка, відновлювальна реабілітація тощо;

- кластерний заклад охорони здоров'я забезпечуватиме на території госпітального кластера медичну та реабілітаційну допомогу при найбільш поширених захворюваннях і станах з обслуговуванням від 150 тис. населення з часом доїзду до лікарні в межах терапевтичного вікна. Вказані заклади мають бути потужними та багатопрофільними і зможуть надавати перелік пріоритетних послуг за напрямками кардіологія, неврологія, терапія, ортопедія, інфекційні захворювання, акушерсько-гінекологічний, інтенсивна терапія новонароджених, стаціонарна реабілітація в підгострому періоді тощо;

- надкластерний заклад охорони здоров'я забезпечуватиме надання медичної допомоги у найбільш складних та/або рідкісних випадках захворювань населенню всього госпітального округу.

При цьому маршрути екстреної медичної допомоги будуть переформатовані на основі нової типологізації закладів охорони здоров'я, тому екстрена госпіталізація відбуватиметься виключно у визначений заклад відповідно до стану пацієнта.

Необхідно зазначити, що відповідно до положень закону, контрактування Національною службою здоров'я України закладів охорони здоров'я буде відбуватись на основі визначеного статусу закладу у спроможній мережі.

По відношенню до економічної діяльності закладів охорони здоров'я, то необхідно відмітити, що Закон також регламентує наступне:

- на території України встановлюються єдині тарифи оплати надання медичних послуг, лікарських засобів та медичних виробів, розміри реімбурсації

лікарських засобів та медичних виробів, які надаються пацієнтам за програмою медичних гарантій;

- заклади охорони здоров'я державної та комунальної форм власності можуть надавати послуги з медичного обслуговування, які не покриваються програмою медичних гарантій з медичного обслуговування населення, а також в інших випадках, перелік яких затверджує Кабінет Міністрів України, за плату від юридичних і фізичних осіб при цьому, плата за такі послуги з медичного обслуговування встановлюється закладами охорони здоров'я самостійно.

Важливим є те, що повноваження щодо планування розвитку мережі закладів охорони здоров'я комунальної форми власності, прийняття рішення про створення, припинення, реорганізацію чи перепрофілювання закладів охорони здоров'я (з урахуванням затвердженого у встановленому порядку плану розвитку госпітального округу) надано органам місцевого самоврядування.

Подальший розвиток щодо впровадження затверджених Законами України положень розвитку системи охорони здоров'я України знайшов в прийнятих на їх виконання урядових актах та наказах Міністерства охорони здоров'я України.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з дослідженням шляхів та результатів реформи системи охорони здоров'я України у відповідності до Закону України від 1 липня 2022 року № 2347-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення надання медичної допомоги».

Висновки.

В Україні прийняті Закони прямої та непрямої дії виконання яких має забезпечувати створення умов для збереження та зміцнення здоров'я населення та отримання ним необхідної доступної та якісної медичної допомоги із інтеграцією системи охорони здоров'я в загальноєвропейський простір.

Враховуючи значні негативні медико-демографічні наслідки війни проти російської агресії необхідно стратегічні шляхи їх подолання визначити на законодавчому рівні.

Список літератури

1. Щорічна доповідь про стан здоров'я населення, санітарно-епідемічну ситуацію та результати діяльності системи охорони здоров'я України. 2016 рік / МОЗ України, ДУ «УІСД МОЗ України». – Київ : МВЦ «Медінформ», 2017. – 516 с

2. Державне управління охороною здоров'я України: [монографія]. Лазоришинець В.В., Слабкий Г.О., Ярош Н.П., Чепелевська Л.А., Шевченко М.В., Ціборовський О.М., Істомин С. В., Кондратюк Н.Ю., Кучеренко Н.Т. – К., 2014. – 312 с.

3. Лехан В. М. Стратегія розвитку системи охорони здоров'я: український вимір / В. М. Лехан, Г. О. Слабкий, М. В. Шевченко. – К., 2009. – 50 с.

4. Слабкий Г. А., Пархоменко Г. Я. К вопросу о реформировании системы здравоохранения: международный опыт. Український медичний часопис. 2012. №3 (89).V/VI.

5. Конституція України. Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР із змінами і доповненнями <https://ips.ligazakon.net/document/Z960254K>

6. Основи законодавства України про охорону здоров'я. Закон України від 19 листопада 1992 року № 2801-ХІІ із змінами і доповненнями <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>

7. Про затвердження Загальнодержавної програми розвитку первинної медико-санітарної допомоги на засадах сімейної медицини до 2011 року. Закон України від 22 січня 2010 р. №1841-VI. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1841-17#Text>

8. Про захист населення від інфекційних хвороб. Закон України від 6 квітня 2000 року. № 1645-ІІІ із змінами та доповненнями. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1645-14#Text>

9. Про внесення змін до Закону України "Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні" щодо приведення у відповідність із деякими законодавчими актами України Закон України від 2 листопада 2021 року № 1848-ІХ. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1848-20#Text>

10. Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я. Закон України від 03.12.2020 № 1053-ІХ. https://ips.ligazakon.net/document/T201053?ed=2020_12_03

11. Про внесення змін до статті 39 Закону України "Про захист населення від інфекційних хвороб" щодо врегулювання питання соціального захисту постраждалих від коронавірусної хвороби (COVID-19) медичних працівників закладів охорони здоров'я всіх форм власності. Закон України від 17 листопада 2021 року. № 1894-ІХ. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1894-20#Text>

12. Цивільний кодексу України. Закон України від 16.01.2003 № 435-ІV із змінами і доповненнями. <https://ips.ligazakon.net/document/view/T030435>

13. Податковий кодекс України. Закон України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI із змінами та доповненнями. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

14. Кримінальний кодекс України. Закон України від 5 квітня 2001 року N 2341-III із змінами та доповненнями. <https://ips.ligazakon.net/document/T012341>
15. Про захист персональних даних. Закон України від 1 червня 2010 року № 2297–V. <https://www.president.gov.ua/documents/2297vi-11567>
16. Про ліцензування певних видів господарської діяльності. Закон України від 01.06.2000 N 1775-III Із змінами і доповненнями <https://tax.gov.ua/zakonodavstvo/podatkove-zakonodavstvo/zakoni-ukraini/arhiv-zakoniv-ukraini/zakoni-ukraini-za-2000-rik/print-34932.html>
17. Про місцеве самоврядування в Україні. Закон України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР із змінами та доповненнями. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>
18. Про порядок проведення реформування системи охорони здоров'я у Вінницькій, Дніпропетровській, Донецькій областях та місті Києві. Закон України від 07.07.2011, N 3612-VI. http://zakon.nau.ua/doc/?doc_id=640540
19. Позитивний досвід реформування галузі охорони здоров'я регіонів / О. В. Аніщенко, Р. О. Моїсеєнко, О. К. Толстанов [та ін.]. – К., 2011. – 149 с.
20. Слабкий Г., Лехан В.М., Надутий К.О., Яценко Ю.Б., Шевченко М.В., Кондратюк Н.Ю., Знаменська М.А. Деякі уроки реформи охорони здоров'я України. Україна. Здоров'я нації. 2014, №3. – С. 9-14
21. Лехан В.М., Слабкий Г.О., Шевченко М.В. Аналіз результатів реформування системи охорони здоров'я в пілотних регіонах: позитивні результати, проблеми та можливі шляхи їх вирішення. Україна. Здоров'я нації. 2015, №3 (спецвипуск). – С. 5-12
22. Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення. Закон України від 19 жовтня 2017 року № 2168-VIII <https://zakon.help/zakonodavstvo-ukraini/2168-19>
23. Про утворення Національної служби здоров'я України. Постанова КМУ від 27 грудня 2017 р. № 1101 <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-utvorennya-nacionalnoyi-sluzhbi-zdorovya-ukrayini>
24. Про систему громадського здоров'я. Закон України від 06.09.2022 № 2573-IX <https://ips.ligazakon.net/document/T222573>
25. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення надання медичної допомоги. Закон України від 1 липня 2022 року № 2347-IX. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2347-20#Text>

Відомості про авторів

Слабкий Геннадій Олексійович – д.мед.н., професор, завідувач кафедри наук про здоров'я Ужгородського національного університету. g.slabkiy@ukr.net

Рожкова Марія Геннадіївна - кандидат юридичних наук, викладач кафедри іноземних мов Навчально-наукового інституту міжнародних відносин КНУ імені Тараса Шевченка, maria0021@gmail.com